

О. О. Сухобокова

Онтаріо

ОНТАРІО (Ontario) – найбільша за кількістю населення та рівнем економічного розвитку провінція Канади. Площа 1 076 395 км² (10,8 % пл. Канади). Протяжність із Пн. на Пд. 1 730 км, із Зх. на Сх. – 1 690 км. Межує з провінціями Квебек (на Сх.) і Манітоба (на Зх.). Пд. кордон О. завдовжки 2 700 км є держ. кордоном Канади з США (шт. Нью-Йорк, Пенсильванія, Огайо, Мічиган, Міннесота), що пролягає через водойми. Адм. центр – м. Торонто (найбільше місто Канади), тут також розташована столиця Канади – Оттава. Керує О. Законодавча асамблея та провінц. уряд на чолі з прем'єр-міністром; формально її очолює лейтенант-губернатор – представник монарха Британ. Співдружності. В О. зосереджено бл. третини всіх світ. запасів прісної води – понад 250 тис. озер, зокрема Великі озера – Верхнє, Гурон, Мічиган, Ері, Онтаріо. Від остан. гідроніма походить назва провінції (О. у перекл. з ірокез. мов – «багато води» або «прекрасні води»). Заг. протяжність річок – понад 60 тис. км. Клімат переважно вологий континентал., на Пн. – субарктичний. Пн. р-ни займає тундра, пд. – зона мішаних лісів, решта тер. – тайга. Бл. 70 % пл. провінції вкрито лісами, більшість орних земель та насел. зосереджено на Пд. Понад половину тер. займає Лаврентій. височина (виступ Канад. щита), де сконцентровано корисні копалини.

Залюднення тер. О. розпочалося бл. 11–12 тис. р. тому. Місц. корінні народи – алгонкін. (алгонкіни, оджибве, крі) та ірокез. (гурони, ірокези) племена, що займалися мисливством, рибальством, землеробством. Європейці з'явилися тут на поч. 17 ст., серед перших дослідників регіону – Е. Брюле, Г. Гудзон, С. де Шамплен. Французи заснували низку торг. постів уздовж узбережжя Великих озер та уклали союз з гуронами. Вороже їм плем'я ірокезів підтримували британці, які теж розпочали колонізацію Канади, що спричинило тривалу британ.-франц. боротьбу за контроль над торгівлею хутром, місц. насел. та територією. За Париз. мирним договором 1763, землі сучас. О. (як і більша частина земель Нової Франції) відійшли під контроль британ. влади. 1774 регіон був об'єднаний з Квебеком. Внаслідок імміграції з тер. США лоялістів у 1780–90-х рр. сформувалася переважна більшість англомов. насел., прихильного до Великої Британії, на противагу квебекцям, орієнтов. на Францію. Відтак Конституц. актом Квебек розділено на дві частини – Верхню (сучасне англомовне О.) та Нижню (франкомов. Квебек) Канади, що донині неформально конкурують за лідерство. Актом про Союз 1840 обидві провінції знову об'єднано в одну –

Канаду. Згідно з Актом про Британ. Пн. Америку, за яким 1 липня 1867 створ. домініон Канада, остаточно розділено, виокремлено провінцію О. зі столицею в Торонто та столицею домініону в Оттаві на її території. Першим прем'єром провінції став Дж. Макдональд, майбутній 1-й і 3-й прем'єр-міністр Канади. Знач. внесок у політ. та екон. розвиток О., визначення її адм. меж зробив прем'єр О. Моват (1872–96). Сучасні адм.-тер. межі О. сформовано 1912. На той час насел. провінції сягало 1,5 млн осіб, стрімко розвивалася пром-сть, чому сприяли освоєння багатих покладів корис. копалин, будівництво Канад. тихоокеан. залізниці та ГЕС. Виникла низка нових гірн. і пром. міст та галузей промисловості, зокрема автомобілебуд., що стала провідною в економіці О. Завдяки цьому в 2-й пол. 20 ст. провінція зайняла лідер. позиції в екон. і політ. житті Канади. Економіка О. поєднує розвинені пром. і с.-г. виробництва, сферу послуг та ІТ, тут розташ. сталева (м. Гамільтон) і автомоб. (м. Ошава) «столиці» Канади. На Пн. Зх. оз. О. сформувався найпотужніший у Канаді густозаселений пром. регіон – «Золота підкова». О. забезпечує понад 50 % канад. пром. виробництва (автомобілі та їхні частини, електроустаткування, сталь, папір, пластмаса, хімікати, с.-г. продукція). Видобуток корис. копалин: нікель (2/3 від заг.-канад. видобутку), мідь (1/3), золото (1/4), цинк, срібло, платина, залізо, уран, мармур, граніт, сіль. Виявлено поклади газу і нафти. На тер. О. діє 6 АЕС. Торонто – центр фінанс. послуг і банків. галузі, Оттава – найбільший центр ІТ-галузі Канади. Розвинена транспортна інфраструктура: мережа шосе та автодоріг (автострада 401 – найбільш завантажена траса Пн. Америки), залізниць, водних шляхів, міжнар. і місц. аеропорти в Оттаві, містах Торонто, Віндзор, Садбері, Тандер-Бей. Важливою галуззю економіки є туризм. Найбільший торг. партнер провінції – шт. Мічиган.

Насел. О. постійно зростає за рахунок найбільшого у Канаді потоку внутр. та іноз. імміграції. У 1950–60-х рр. сюди переселилося понад 2 млн іммігрантів, переміщ. осіб, біженців із повоєн. Європи, зокрема українці. Від 1970-х рр. суттєво зросла частка неєвроп. мігрантів, нині О. є найбільш мультикультурним серед регіонів Канади. Згідно з переписом 2021, в О. проживали 14 223 942 особи (38,3 % насел. Канади). Бл. 40 % ідентифікують себе з двома і більше етніч. групами. Більшість має британ. або ін. європ. походження, сформувалися великі шотланд., ірланд., італ., польсь., укр. громади. Бл. 5 % – франкоонтарійці (рідна мова – франц.), 1/4 – іммігранти у першому поколінні. 40 % з приблизно 250 тис. іммігрантів щороку оселяються в О. Статус офіц. мов мають англ. (нею володіє понад 97 % насел.) і франц.; ін. поширені – китай., італ., нім., польсь., іспан., панджабі, укр., португальська. 85 % насел. О. проживає у містах, найбільші з них – Торонто, Оттава, Гамільтон, Кітченер, Лондон, Ошава. У провінції працюють 22 держ. університети та 24 коледжі приклад. мистецтв і технологій. Індустрія розваг і творчості в О. є третьою за кількістю зайнятих у Пн. Америці загалом після Каліфорнії та Нью-Йорка. О. – провідна провінція Канади з кіновиробництва і телебачення, видання книг і журналів, звукозапису, інтерактив. цифр. медіа. Тут зосереджена велика кількість музеїв, театрів, спорт. і культур.

закладів та організацій, щоріч. фестивалів. Гол. турист. об'єкти: Ніаґар. водоспад, оз. Гурон, найвища споруда Зх. півкулі телевежа Торонто «CN Tower», найдовша вулиця у світі «Yonge Street» (Торонто).

В О. найбільша укр. громада серед усіх регіонів Канади: за переписом 2016, – 376 440 осіб. Зважаючи на виразну тенденцію до збільшення насел. провінції та імміграції українців до Канади, нині ці показники вищі. Українці оселилися тут ще за першої хвилі укр. еміграції до Канади у 1890-х рр. Одним із перших укр. осередків стало м. Форт Вільямс (нині Тандер-Бей). Однак на відміну від пд.-зх. провінцій (гол. осередок укр. переселенців), тут не утворилися суто укр. поселення. 1911 в О. мешкало 3078 українців (4 % українців Канади), переважно сезонні працівники на шахтах, ф-ках, заводах, деревооброб. підприємствах тощо. Під час екон. кризи імміграція українців до О. зростає, 1931 їх було 24 426 (10,9 % українців Канади). Наприкінці 1940-х – на поч. 1950-х рр. 75 % третьої хвилі еміграції до Канади (освічені міські жит.) осіло в О. 1951 проживало 93 595 українців (23,8 % українців Канади), 1971 – 159 880 (27,5 %). Представники четвертої хвилі укр. еміграції (після 1991) також обирають переважно О. Найбільші укр. громади сформувалися в Торонто (72 345), Оттаві (24 965), Гамілтоні (18 990 осіб). У цих та ін. містах О. діють укр. церкви, суботні школи, громад. і мист. об'єднання, хори, ансамблі. Український цвинтар св. Володимира в Оквіллі – один із найбільших укр. некрополів у Пн. Америці. Укр. організації та установи у провінції зосереджено переважно у Торонто, зокрема перший і єдиний на амер. континенті Шевченка Тараса Музей. Внесок українців в екон., політ., культур. розвиток О. визнано на офіц. рівні: рішенням Законодав. асамблеї провінції та її Величності Королеви від 2011 щороку у вересні проводять День укр. спадщини. Також щосені у Торонто відбувається Укр. фестиваль «Блур Вест Віллідж», один із найбільших у Пн. Америці. 2010 Законодавча асамблея спец. законом визнала голодомор 1932–33 актом геноциду українського народу, а також встановила четверту суботу листопада Днем пам'яті голодомору в провінції О. Найвідоміші етнічні українці – уродженці О.: правознавець, меценат, перший депутат Законодав. асамблеї, перший міністр в уряді О. та перший ген. прокурор О. укр. походження І. Яремко; дипломат, надзвич. і повноваж. посол Канади в Україні у 2014–19, бізнес-омбудсмен в Україні від 2022 Р. Ващук; президент Світ. конгресу українців від 2018 П. Ґрод; депутат федерал. парламенту Канади 3-х скликань, екс-очільник парламент. групи дружби Канади з Україною, віце-президент канад. парламент. асамблеї НАТО, голова комісії Світ. конгресу українців із прав людини Б. Вжесневський; віце-президентка Канад.-укр. фундації, ініціаторка проекту «Приятелі дітей» при Канад. фонді «Дітям Чорнобиля» Р. Вжесневська; депутат Законодав. асамблеї О. та федерал. парламенту Канади (від 2019), де очолює парламент. групу дружби Канади з Україною, І. Бейкер.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. S. LeVert, G. Sheppard. Ontario. 1991;
2. P. Baskerville. Ontario: Image, Identity, and Power. Illustrated History of Canada Series. Vol. 4. 2002.

Бібліографічний опис:

Онтаріо / О. О. Сухобокова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-75988>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).